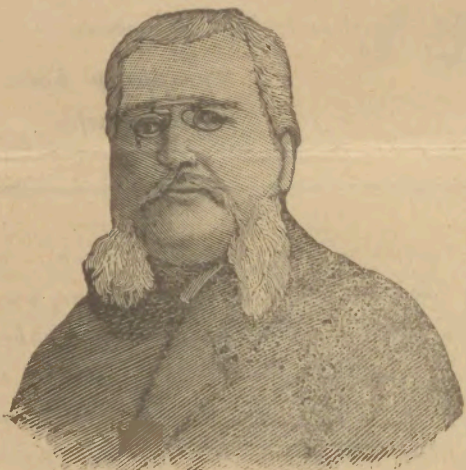

բարաբար ապրին, յառաջագործութեան պայմանները լաւ սերտելով: Այս կը պահանջէ ռուսական տիրապետութեան տակ երկու հպատակ ազգերուն, Հայոց և վրաց, գոյութեան պահպանումը:

ԲԱՐԻՁԻ ՄԻԹԻՆԿԸ

(Շար. նախ. քիւէն եւ վերջ)

ՅԻՐԱՆՍԻՍ ՏԸ ԲՈՒՍԱՆՍԵ
(Երեսնամեակն ու հրապարակումը)

Յիւրանսիս ՏԸ ԲՈՒՍԱՆՍԵի մասին իմ անհատական ծանօթութեամբ ծանօթացաւ ինքիս: Երբեք չեմ տեսներ ինքնին, որովհետեւ ինքնին չեմ տեսներ:

Անոր հետ մենք կը մտնենք ճշգրիտ, մանրամասն քննութեան մէջ, անուշադր տրամաբանութեամբ մը ու մանրամասնութեան իրաւունքն ապահովող արտաբանութեամբ մը ըսուած դէպքերու վերլուծութեան մէջ: Ամբողջ Ժամանակ, ՏԸ ԲՈՒՍԱՆՍԵ սրահը ուշադիր կը պահէ, ելնելով միջին Արեւելեան խնդրոյ սկզբներէ, զոր թրքացի տարածութեանը ստեղծեց: Անիկայ ցոյց կուտայ խնդրոյ զանազան բազմաձեւ երեւոյթները, կը նկարագրէ ծեր եւրոպայի ու մահմետականութեան միջեւ տեղի ունեցած պայքարը: Ահա 1820-՝ Յունաստան կապտամարտի եւրոպայ կը միջամտէ ու թուրքիոյ անդամատութիւնը կսկսի: Բայց 1856-ին Յիւրանսիս ու Անգլիոյ ամբարտակ մը կը կանգնեն Ռուսիոյ փառասիրութեան, որ Պոլիս կիլիկիոյ Ու ահա՝ «հիւանդ մարդը» անգամ մը եւս ազատուած: զէպը վերստին կը պատահի 1878-ին, պուլկար կոտորածներէ ետք: Ռուսիա Բելգիոյ դոնէն է, Սան Սթեֆանոյի դաշնագիրը զայն առ միշտ կը կտրատէ: Եւրոպան վերստին կը միջամտէ ու Պէդինի դաշնագիրը վերստին թրքական կայսրութիւնը կը կանգնէ: Եւրոպական միաբանութիւնը սնանկ հաշկուած էր: Հայաստանի կոտորածները, անգամ մը եւս ազգերը իրենց թմրութենէն հանցին, բայց յանգելու համար ինչ բանի—1895-ի յիշատակագրին ու ահա այժմ ալ Մակիդոնիոյ կեղեքումներուն հանդէպ կը գտնուինք:

Յիւրանսիս ՏԸ ԲՈՒՍԱՆՍԵ մեզի կրնային ատենը թէ՛ ինչ է այս ազգագրական թէ՛ աշխարհագրական տեսակետով տարբերակներ կանգնուած երկրորդ, ու մեզի ցոյց կուտայ թէ՛, թուրք տիրապետութիւնը զայն ինչի վերածեց: Ինչպէս որ հալը քիւրտին զոհն է, ձորերու հողագործ մակեղանացին լեռնաբնակ մահմետական արպանացիին զոհն է:

Բայց մակեղանացիները ինչ ծագում որ ալ ունենան, որոշած են ապստամբելու: Այս բանը անոնք ապացուցին

վերջին աշունին, ամենէն անգամ մը ժամուն, ու եթէ արագ ու ազգուկերպով չի գործուի, յառաջիկայ գարունը պիտի տեսնայ արեւնաթոյր արշալոյսի մը ծագումը: Վասն զի մենք կը գտնուինք հանգէպ «կազմակերպեալ անխնայականութեան», հրամանի համաձայն պատրաստուած չիթթութեանց ու կոտորածներու:

Ինչ բան թուրքիոյ ուժը կը կազմէ. Եւրոպայի տկարութիւնը: Հիւանդ մարդուն սնարին շուրջը կը հսկեն բազմաթիւ բժիշկներ: Բայց՝ յանձին անոնց իւրաքանչիւրին՝ կայ ժառանգորդ մը ու մարդ ինքնին կը մղուի հարցնել թէ անոր սահմանուած գեղերը աւելի զայն ամբողջութեամբ են թէ անոր վախճանը փութացնելու:

Արդ, ժամանակէ մը ի վեր Եւրոպայի «իրապաշտ» քաղաքականութեան մը կը հետեւի, ներշնչելով Գերման կայսրէն, որ իր երկաթէ ձեռնոցով ձեռքը դրաւ Սուլթանին կարմիրած ձեռքին մէջ: Ատենախօսը չափազանց կը վախճայ որ մարդկային ուժէ ինչպէս քայքայող ու միմիայն նշխարական շահերու հոգով շահագրգռուող այս քաղաքականութիւնը ամենէն անխնայ քաղաքականութիւնը չըլլայ ու օր մը առաջ չը բերէ ընդհանուր խառնակութիւն մը, որուն ծնունդը կրնար ըլլալ մակեղանական ապստամբութեան մը մէջ՝ որ հարկաւորապէս պուլկարական պատերազմի մը գոյութիւն պիտի տար:

Հարկ է ուրեմն գործել, ու ինչ միջոցով:

Երբեք պիտի չը ներենք որ Հայաստանի դատը Մակեդոնիոյ դատէն անջատուի:

Չենք կարող թոյլ տալ որ 1882-ի պայմանագրութիւնները մոռցուին ու պատուի Պիլիքի դաշնագիրը, որուն 23րդ եւ 61րդ յօդուածները Բ. Գոլոբ յանձնառութեանց կը կապեն:

Վերջապէս քաղաքականութեան անհրաժեշտ է որ հսկող միջոցն Յանձնաժողով մը հիմնուի, վասն զի պէտք է այնքան անգամ գործուած սխալները վերակրկնել:

Եւրոպան պարտաւոր է բարձր խօսիլ ու ընել գոնէ կեղեքուող մարդերու ինչպէս ինչ որ ըրին աւելի կամ նուազ կասկածելի պահանջներու վճարումը ձեռք ձգելու համար: Սուլթանին տարաբախտ հպատակները Լոռնաւոր—Տիւրքիոյ խնդրոյ կարգադրութեանը առթիւ Միթիլէի ֆրանսական ցոյցին ատեն միամտօրէն կարծեցին թէ իրենց օգնութեան հասնողներ ալ կային: Յանուէ քաղաքակիրթ աշխարհի պատուոյն, պէտք է որ անոնք յաւէտ խառնուած մնան:

Կարելի չէ երեւակայել, այս այնքան հիւսիս, այնքան փաստաբան, զէպերով, խորհրդածութիւններով այնքան ճոխ ճառերն յառաջ բերած խանդավառութիւնը: Որոտընդոտ ծափահարութիւնները իրարու կը յաջորդեն ու հարկ եղաւ որ Ժողովի գոռ ձայնը հնչէ, որպէս զի սրահը իր լուսնութեան գոհնէ:

Ժողովի մասը, Ինչպէս միշտ, ընկերակցական ատենախօսը արտասանեց սքանչելի ճառ մը: Սակայն անոր ճառը աւելի հակիրճ էր, վասն զի, ըսաւ, նախորդ ճառերու վրայ աւելցնելիք բան մը չունի, բայց լսարանը թնդապօք սքանչելիապէս քննարկական մէկ քանի պատկերներով:

Ժողովն նախ նշաւակեց 1896-ին ու 1897-ին մեծ խողովորդին հետ Եւրոպայի մեղապարտ մեղապագութիւնը, մեղապագութիւն որ մէկ քանի շահերու միայն ձառայեց: Բայց, ըսաւ, Եւրոպայի մէջ բերելով, «հոս կայ

արեւնի հոտ մը, որը Արաբիոյ բոլոր բոյրերը չպիտի կրնային սքողել»: Հայաստանի մէջ տեղի ունեցող այս մեղապագութեան արդիւնքը Մակեդոնիոյ ջախջախումն է:

Իր կարգին, ըսաւ թէ Եւրոպան պարտաւոր է միջամտել ու փութալու ալ է, վասն զի զէպերը կը գահավիժին:

Եւրոպան հոգ երթալու է, ոչ թէ սա կամ նա հովանաւորելու համար, ներշնչելով կերպ կերպ մտահոգութիւններով, այլ մէկգի թողով ծագումէ, կրօնքի, լեզուի խնդիրները, միմիայն անհատականութիւնները պաշտպանելու համար:

Ու թո՛ղ «Երիտասարդ Թուրքերը», այս մարդիկ որոնք այնքան ընդունակ են յառաջդիմութեանց որ իմացականապէս զէմ գրին դարաւոր սարսափելի գերութեանց, թո՛ղ բանէ մը վախ չունենան: Օսմանեան կառավարութիւնը, որ բնաւ թուրք ժողովուրդը չէ, բոնութիւնը ստեղծեց նոյն իսկ միւսիւրմաններու համար ալ: Սրահին մէջ խանդավառութիւնը զառանցումի կը փոխուի լսարանը գերազգուած է:

Ամենէն ետքը խօսք կ'առնէ Մ. Լընոյ, նախագահը այն ատեն կը կարգայ զանազան անձնաւորութեանց կողմէ ուղարկուած նամակները: Յետոյ նախագահին հրաւերին վրայ, Մ. Անտալ Լընոյ Պոլիս կը կարգայ քուէարկուելիք օրակարգը (զոր Իրանի ընթերցողներուն նախապէս ներկայացուցած ենք):

Այս օրակարգը միաձայն խանդով կը քուէարկուի ու այս հրաւերի ցոյցը, որուն թրքական արձագանքը պիտի թնկայ նոյնքան զոհիւրօ սրտին մէջ որքան իր Եւրոպայի պաշտօնի մէջ բանտուած զահիճին սրտին մէջ, վերջ կը գտնէ յետին ու խանդավառ ծափահարութեամբ մը:

(ՕՌՕՐ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Լ'Էտեռնէի վերջին թիւին մէջ կը կարդանք

Հայաստանը Յիւրանսի մէջ

Վերջին կիւրակի, Շաբօ Իժի յիշատակելի ցոյցէն քիչ յետոյ, ուրիշ հաւաքում մը, ալ աւելի մտերմական, տեղի ունեցաւ Ռիւ Պլանշ' քաղաքային ճարտարագէտներու սրահին մէջ, Հայաստանի որբերուն ինչպէս կազմակերպուած «Հայկական արուեստ»-ի երկկոյթ մըն էր որ տեղի կուենար, ու այդ երեկոյթը մեզի պատեհութիւնը ընծայեց ծափահարելու երաժշտութիւնն ու գրականութիւնը այն երկրին որ Եւրոպայի մէջ իր թշուառութիւններովը միայն ծանօթ եղած է:

Պ. Արշակ Չոպանեան, Ալեքանդր Հանգէսի տնօրէնը, հայ աշուղներու վրայ բանասիրութիւն մը բրաւ որ շատ ծափահարութեանց արժանացաւ, Տիկին Սէֆօն-Վէպէր, Գոմէտի-Պրանսիկէն, ու Մ. Ռամօ, Օտէօնէն, արտասանեցին այդ պոէտներու բանաստեղծութիւնները, որոնք իրենց աւելեւեան զգայնութեան մէջ սքանչելի էին: Բայց երեկոյթին աւանդէն հետաքրքրաւոր մասը կը

կազմէին գուցէ՝ հայկական ժողովրդային ու եկեղեցական երգեր. ցողովութիւնները, զոր Սէֆօն-Վէի երգիչները՝ ըսին ու որոնց մասէն բացատրութիւններ տուաւ Մ. Բիէն Օպուի: Մեծ ուշադրութեամբ մտիկ ըրինք այս մեղաժողովը ու սքանչելի մեղեդիները, որոնք թէեւ մերթ միօրինակ են, բայց բանաստեղծական մեծ թարմութիւն մը ունին: Վերջապէս մեզ ցոյց տուին հայկական ճարտարապետութեան յիշատակարանները ներկայացնող լուսաւոր պատկերներ:

ԹՂԹԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՌՈՒՍՏՈՒԳ, 11 ՓԵՏՐՈՒՄ

Ազգային վարժարանին ի նպաստ փետրուար 8-ին Մարտիկան վարժարանի սրահին մէջ պարահանդէս մը տեղի ունեցաւ: զուտ հասոյթ կենթադրուի 600 ֆրանք:

Բայց կը լսենք թէ, բացի ասկէ, հոգաբարձութիւնը յաջողած է եւրոպայի մէջ մոտաւորապէս 2,000 ֆր. մօտ վիճակահանութեան տոմսակ եւս սպառել, իր անդամաց ջանքով՝ որուն հասոյթը պիտի յառաջանայ կուլուածի մը շինութեան: — Երանի՜ թէ սոյն գումարը, թաղ-նորհրդոյ պատահաւոր զբաղմունքով, սին ծախքերով չը փնտրուի:

Այս առթիւ աւելորդ չէ վեր հանել ներկայ հոգաբարձութեան ջանքերը՝ որ երբեք տարիէ ի վեր պաշտօնի վրայ կը գտնուի եւ կը գործէ իրեն ծախքով մարմին:

Իր օրով վարժարանները ըստ կարի բարեկարգ վիճակ մը ստացան եւ թէ պիտե՛ն հաւասարակշռուեցաւ՝ այնպէս որ ուսուցչաց ամսականները աւելն ամիս անխառն վճարելէն զատ, այսօր 2,000 ֆրանքի մօտ պահուած զբաղմունքով կուենանայ:

Հոս միթէ տեղը չէ՞ յիշել կարգ մը նախկին հոգաբարձութեան պատճառաւորութիւնները՝ որք միշտ առեւտրական տաքսուայ մէջ կը բերէին եւ ուր ուրեմն վարժարանը 3,000 լէվ պարտքի տակ ձգելով, տխուր յիշատակ մը թողուցին եւ հեռացան եւ կարծես թէ այս չէր բաւէր, իրենց անհոգութեան պատճառաւ, թաղ-նորհրդոյ ստիպուեցաւ 8—900 ֆր. մօտ գումար մը վճարել ուսուցչաց շաքիկի տուրքին համար:

Այնպէս կը կարծենք թէ, եթէ կամք եւ աշխատութիւն ըլլայ, ամէն բան կարելի կըլլայ կանոնաւոր ընթացքի մէջ գնել օրինակ ներկայ հոգաբարձութիւնը:

Հոս փակագրի մէջ ըսենք թէ, ինչպէս ամէն կանոնաւոր գործ, նմանապէս ներկայ հոգաբարձութեան գեղեցիկ յոյսերն ալ պիտի քայքայուէին, վարժուիլի եւ կարգ մը Տիկիններու պատճառաւ: Բայց բարեբաղդաբար ժողովուրդը հասկնալով որ զահ պիտի երթար անոնց մեքենայութեանց, անմիջապէս ետ կ'հցաւ իր սխալ ճամբէն, որով այսօր վարժարանները նիւթապէս եւ բարոյապէս բարգաւաճ վիճակի մէջ կը գտնուին:

Հիմա չենք գիտեր թէ ինչ պիտի ըլլայ վարժարանին վիճակը, եթէ այս տարի թողու հոգաբարձութիւնը, լրացած համարելով իր շրջանը:

Որոնք ալ ըլլան յաջորդները, եթէ

միեւնոյն շաղկէն ընթանան եւ իրենց աշխատութեան մէջ յարատեւութիւն դնեն, պիտի կրնան միեւնոյն կանոնադրութեամբ վարել կրթական գործը:

Ռուսնուք կրթական տեսակէտով, թող օրինակ ըլլայ Պուլկարիոյ միւս հայ գաղութներուն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հնչակեան Կուսակցութեան Ամերիկայի Նահանգային Վարչութիւնս, ի գիտութիւն Հայ հասարակութեան, կուգայ ծանուցանել թէ՛ երբեմն Հնչակեան գործիչ՝ Պ. Ս. Սապահ-Գիւլեան, եւ իրեն հետեւող կարգ մը անձեր, իրենք վերջերս Նազարբէկի մի անգամ ընդ միշտ խարխաւած աթոռը վերահաստատելու նպատակաւ ի գործ դրուած ջանքերու մասնակից եղած էին, իբրեւ Միութեան Սկզբունքին դէմ դաւադիրներ չեղբայրացուած են Կուսակցութեան եւ այսուհետեւ ուրիշ կապ չունին տեղւոյ Հնչակեան կազմակերպութեան հետ:

Նահանգային Վարչութիւնս այս առթիւ հարկ կը համարի միանգամայն յայտարարել թէ՛ հակառակ ամէն ոտնձգութիւններու ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՏԻ Է ՈՒ ՊԵՏԻ ՄԵՍԱՅ ԱՆԲԱՌԱՆ ԵՒ ԱՆԽԱՏԵԼԻ:

ՇՆՈՐՀԱՅԱԼԻՔ

Հոգաբարձութիւնս պարտք կը համարի հրապարակաւ յայտնելու իր խորին շնորհակալութիւնը, տեղւոյ Ազգային բարերարներէն, Մեծ Սարգիս աղա Գուլումեանի (ի Մանչէսթը) որ բարեհաճած է, իր զստեր Օր. Ա. Ղաւնի Դուլումեանի ընդ Մեծ Տ. Վահան Կիւլպէնկեանի ամուսնութեան առթիւ (ի Լոստոն), զրկել հինգ գաղղիական ոսկի, ի նպատակ տեղւոյ Ազգ. երկսեռ վարժարանաց:

Հագարաւորիս

Ռուսնուք, 5 Փետրուար

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մոսկուացի Տ. Տիւրան Էփրէզը անձնաւորութիւնը, որ Բարիզի մէջ վերջերս վախճանած է, իր կեանքին վերջին վայրկեաններուն մէջ փափօք յայտնած էր որ իրեն ի յիշատակ՝ Պոլսոյ Ազգ. Հիւանդանոցին 1000 բուլիլ յանձնուի:

Հանգուցեալ բարերարին զաւակը՝ Տ. Յակոբ Էփրէզը Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան հաճած է անմիջապէս ուղարկել հազար ուրիշի համարժէք՝ 2656 Ֆրանք:

Հինգշաբթի գիշեր տեղի ունեցաւ Սանդղաշի մէջ տեղւոյ Ազգ. վարժարանի ի նպատակ կազմակերպուած պարահանդէսը. կենթադրուի թէ գոյացած հասոյթը նախորդ տարւոյ մէջ հղածին հազիւ թէ կէսին կը հաւասարի:

Վարդանանց տարեգարձի հանդէսը տօնելու համար տեղւոյ Եկեղեցին հաւաքուողներուն այս տարի բաւական գայթակղութիւն անկնկալ մը վերապահուած էր:

Ազգային վարժարանի ուսուցիչներէն՝ Պ. Հ. Փէշտիմալեան՝ վարդանանց տօնին վրայ յայտնի պարահաներու մէջ աւանդական եղող ճառ մը կարտասանէր: Սակայն, յեղափոխական բանակութեան հետ այս տօնը չը կատարուէր: Սակայն, յեղափոխական շրջանին մէջ, ուր ամեն համոզող յեղափոխական ցուաւորները մը կը կտրի ու ազգային փրկութեան իր ուրոյն ծրագիրը կ'մշակէ, բանախօսել ալ մղուեցաւ մէկ քանի—մնաց որ թեթեւ—տակարար թիւները ընել մեր յեղ. արգի կազմակերպութեանց թերի կողմերուն վրայ:

Նոյն միջոցին իր գտնուած տեղէն ի. Արփաի յանկարծ «սուտ կը

խօսիս» պոռալով բեմը խոյացաւ, ջանալով ճառ մըն ալ ինքը ըսելու տենախօսին ա՛ն ձնականութեանը դպչիլ. Պ. Փէշտիմալեան իր կարգին «խօսելու իրաւունք չունիս, վար իշիր բեմէն» ըսելով չփոթու. թիւնը ալ աւելի սաստկացուց. մէկ բառով, վարդանանց յիշատակին նուիրուած այս սրբազան հանդէսին ի պատիւ վերապահուած այս խայտառակ կատակը քիչ մը չափօղանց անմարսելի գտնելով, հաւաքուող ժողովուրդը անմիջապէս մեծ աղմուկով ցրուեցաւ:

Հանդէսը, այս խայտառակութեան վերջին քնքին աւարտած էր. իսկ ներկաները դառնապէս պիտի ցաւին անշուշտ որ վարդանանց տօնը փառաւորելու սահմանուած այսպիսի հանդէս մը ու եկեղեցին սրճարանական վայր մը համարուի, որպէս զի կարգ մը անձեր իրենց կրքերուն յագուրդ տան:

Վեցցէ՛ խաղանման թաղական զոյգը, որն այլեւս եկեղեցին ալ վարդոյի մը շահատակութեան տապաւնէր կ'ընէ:

Ա. Զ. Դ.

Պոլսոյ Ազգ. Կեդր. վարժարանի ընթացաւարտներէն երիտասարդ ուսուցիչ մը պատրաստ է ներկայ տարեւորների համար բացառաբար ուսուցչի պէտք ունեցող պուլկարահայ եւ արտասահմանեան Ազգ. վարժարաններու մէջ պաշտօնավարել եւ կամ մայրենի լեզուի, Ֆրանսերէնի, Թուրքերէնի եւ ընդհանրապէս փոփոխական մասնակի դասաւանդութիւններ ստանձնել համեստ պայմանով: Դիմել խմբագրութեանս:

ՀԱՆԳՈՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի ՆՊԱՍՏ

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Վառնա

Տեարք Սարգիս Բիւրտեան 6 Ֆրանք. Յարութիւն Թօփալեանց 1. Մարկոս Պօղոսեան 2. Ոմն 1. Մկրտիչ Աւետիսեան 1. Կարապետ Ստեփանեան 1. Բարսեղ Սիւզմեան 5. Հայկ Լիմոնճեան 2. Անտրիգո 1. Ոմն 5. Միհրան Սարգիսեան 1. Յարութիւն Սալիկեան 2. Գառնիկ Պէնեան 1. Հայրապետ Սարգիսեան 4. Մարուքէ (Գերձակ) 5. Արամ Պէրպէրեան 1. Գայազատ 1. Թովմաս 1. Սուլ թագուոր 50 սանդղիմ:

Իրաւունքի խմբագրութեան միջոցաւ վերջին անգամ ստացուած՝ Ազգ. Աստուրեանէ (Բիթէշիթ) 3 Ֆրանք. Մանրիկ Ոսկերիչեանէ (Վառնա) 1. Տ. Առաքելեանէ (Բարազըր) 4. Ա. 2. (Դիւղը) 2:

ԹԻԱՊԱՐՏԸ

Թիապարտի Ա. հատորը զրկած ենք մեր հետեւեալ գործակալներուն. ուստի այդ խիստ հետաքրքրաշարժ ու շահեկան գիրքը ստանալ փափաքողները կրնան գիմել:

Պուրկազ	Տ. Արտաշէս Հարենցի
Ֆիլիպի	» Գ. Թեթիւնեանի
Շուկա	» Ասլան Տօնիկեանի
Ռուսչոբ	» Սարգիս Մանուկեանի
»	» Է. Գափրիէլեանի
Սօփիա	» Աստուր Մկրտիչեանի
Տօպրիչ	» Նիկողոս Սիսակեանի
Սիլիւստի	» Յ. Սարգիսեանի
Սիլիւստի	Տէր Վաղինակ Հօր
Պուրիշ	» Յովհ. Փափագեանի
»	» Յովհ. Պրպէնեանի
Դոնաթանցա	» Սիսակ Մեղիքեանի
Կալապ	Տէր Դեմոք Հօր
»	» Գրիգոր Յակոբեանի
Գաւիտի	» Կ. Էրզնկացեանի
Աղեփաւնդ	» Ս. Մարգարեանի
Պոսթոն	» Զ. Հայրենեանցի խմբ.
Ֆիլիպի	» Կ. Մարութեանի
Ռուս	» Յակոբ Ֆրանքեանի
	170 Սաւուր Պրիճ

Ա. ՇԻՏԱՆԵԱՆ

(55)

ԹԻԱՊԱՐՏԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՎԱՋԳԻՆ

Վաղկէնի մայրը չէր կրնար խօսիլ... միայն թէ ապուշի մը պէս իր չորսդին կը նայէր: Զափազանց ուրախութիւնը խղճած էր զինքը:

— Ո՛ւր է հայրս... հարցուց Վաղկէն, երբ հոգեկան հանգարտութիւնը քիչ քիչ կը բացուէր մօրը կերպարանքին վրայ:

Բայց այս վերջին հարցումը նորէն թանձր մօայլ մը իջեցուց թշուառ կնոջ դէմքին վրայ ու սոսկու. մով մը համակեց զինքը, չը կըցաւ պատասխանել... այդ անունը զարնուելի անուն մըն էր:

— Ո՛հ, գուցէ՛ մեռած է որ կըլնէք, մայր իմ, կըլնեց Վաղկէն:

— Օրի՛ր ձեզի տուաւ, զաւակս... մըմնեց կինը զողջալով:

— Շատո՞նց է:

— Ո՛չ... մօտ օրերուս մէջ:

— Մօտ օրերուս մէջ... աւա՛ղ, որչա՛փ դժբաղտ եմ եղեր որ չկըցայ անմեղ զինքը:

Կինը մեռելի մը գոյնն առաւ ու փղձկուեցաւ: Իր լիզուլին վրայ անուն մը կար, որմէ կարծես թու. նախքան չունէ մը կանցնէր իր բովանդակ էութեան մէջ:

— Խօսէ՛, մայր իմ... ըսէ՛ ինձի մեր մականունը... ըսէ՛ ինձի թէ քոյր, եղբայր եւ ազգականներ ունի՞մ, չեղտեց Վաղկէն խանդաղատալի ձայնով մը:

— Քոյր եւ եղբայր չունիս, բայց ազգականներ կան, թոթովեց կինը:

— Խիստ լա՛ւ, ի՞նչ մականուն կը կրէք:

— Ո՛հ, մի՛ հարցունեք ատիկա... գողդղաց կինը:

— Պատճա՞ռը:

— Որովհետեւ հայրդ անիծեալ սոսկուր մը թողուց քու ազգատոհմիդ մականունին վրայ:

— Ինչպէ՞ս...

— Լիզուս յառա՛ջ չեղիմ որ ըսեմ, զաւակս:

— Յայտնէ՛, մայր իմ...

— Քու մականունը երկաթալանց կը կոչուի:

— Երկաթալանց...:

— Այո՛:

— Ուրիշ երկաթալանց մականունով ընտանիք մը կ'ա՞յ այս քաղաքին մէջ:

— Չեմ գիտեր...

— Ի՞նչ է հօրս անունը:

— Առաքել էֆէնտի...

— Առաքել էֆէնտի... ի՞նչ կը լսեմ. Աստուա՛ծ իմ...

Ու Վաղկէն երկու ձեռքը դէմքին վրայ ծածկելով սկսաւ արտասուել:

— Վաղկէն... բացազանչեց Վանական անոր ձեռքը բռնելով, մի՛ լաք, Արդարութիւնս պատճա՛ծ է քու հայրդ: Այսօր մայրդ զրկել մէջն է. անով պէտք է մխիթարուիս:

— Աստուա՛ծ իմ... ո՛հ, ի՞նչու այսպէս ըլլայ... կը մըմնէր Վաղկէն՝ առանց կարենալու իր հոգեւոյն զառնութիւնը բացատրել:

ՅԵՂԱՓՈԲԱԿԱՆ ԻՐ ԴԵՐԻՆ ՄԷՁ...

Գիշերուան խաւարը պատած էր ամբողջ բնութիւնը: Խո՛ր ու աղետալի՛ լռութիւն մը կը տիրէր: Երբեմն հեռաւոր հորիզոնի մը ետեւէն փայլակ մը կը ձեղքուէր, ինչպէս հրաբուխ մը ժայթքած անհուն բոցը:

Այդ պահուն, Վանայ արեւելակողմը գտնուող չղթայ լեռներու մէջ, երկու հոգի կապաստանէին, զրկեթէ ամենէն ապահով տեղը: Մին մեր ծանօթ Պատրիկն էր, իսկ միւսը՝ Լալեղար:

— Ա՛լ ազատ ենք, անանկ չէ՛, հարցուց Լալեղար հեւքոտ ու երկիւղէն սմբած ձայնով մը:

— Այո՛... աղա՛ս ենք, Լալեղար, պատասխանեց Պատրիկ հոգեկան այնպիսի խղճուած չեղտով մը՝ որ կը ցնցէր իր բովանդակ էութիւնը: Հոստեղ կանցու. ներքեւ գիշերը... վաղը պիտի կրնանք քաղաքը մըտնել:

(Շարունակելի)

ՄԱՔԵԹՈՆԻԱ ԻՍԼԱՄԱԹԸ

Կէշէն հազըն Մաքէթոնիատա
գոհուրա կէշէն իսթիլալ ու ըս-
եունտան սոնրա, տէօվլէթլէրին
միւրաճաթը իւզէրինէ, Սուլթան
իսլահաթ իճրա իթմէք պէհանէսի
իլէ, վազըթ գազանմագ իշին,
պիր թագըմ թէտպիրլէր էլէ ալ-
մըշ վէ պիրտէ իսլահաթ ճէտվէլի
նէշը իթմիշ իտի:

Պու ճէտվէլին քէֆայէթսիլի-
կինի էլիլէր Սուլթանա պէյան
իթտիքտէն սոնրա, Բուսիա վէ
Աւստրիա տէօվլէթլէրի քէնտի
անլաւաթը սուրէթտէ պիր իս-
լահաթ ճէտվէլի գալէմէ ալմագ
իսթէտիլէր. վէ Գոնթ Լամստորֆ
պու մագսէտլէ Սօֆիա Պէլկրատ
թարիքի իլէ Վիեննայա կիթտի.
օրատա Լամստորֆ վէ Կլուխովս-
քի պէյնինտէ վուզը օլան միւզէ-
քէրաթտա թիւրքիանըն թէմա-
միյէթինէ թօգանմամագ շարթը
իլէ՝ Մաքէթոնիատա իտարէի հիւ-
քիւմէթին իսլահաթ մէպտէն ի
թիլաֆ հասըլ օլտու:

Իշթէ պու միւզէքէրաթ նէթի
ճէսի օլարագ, Սթանպուլտաքի
Բուս վէ Աւստրիա էլիլէրի Մա-
քէթոնիա իշին պիր իսլահաթ
ճէտվէլի գալէմէ ալմագ. պու
ճէտվէլ Վիեննա վէ Բէթրսպուրկ
գապինէլէրինտէն տախի թաստիգ
ու թասվիպ օլընտըգտան սոնրա.
տիկէր Պէոյիւք տէօվլէթլէրին ը-
իինէ իհալէ օլընտը վէ հէր թա-
րաֆտան միւնասիպ առտ օլընա-
րագ, անըն իճրասընը Սուլթանտան
թալէպ իթմէք իշին պիւթիւն
տէօվլէթլէր Սթանպուլտաքի էլիլ-
լէրինէ թալիմաթ վէրտիլէր:

Պու ճան էվլէթի նօմէրօմըգտա
մէքըրա ճէտվէլին Աւստրիա վէ
Բուսիա էլիլէրի թարաֆընտան
Պապը Ալիէ թագտիմ օլընտըզը-
նը, վէ անըն թէտգըզը իշին
Եւրալըտա մէճիսի վիւքէլանըն
թէճէմմիւ իթտիկինի հազմըշ ը-
տըք, իշթէ Սթանպուլտան վա-
րիտ օլան թէլէկրաֆլիւր մէքըրա
իսլահաթ ճէտվէլինին վիւքէլատան
վէ Սուլթանտան գապուլ օլընտը-
զընը պիւտիլիլէր:

Ֆազաթ ճէտվէլին միւնտէրէ-
ճաթը շիմտիլիք թաֆսիլաթը իլէ
պիլինմէյօր իսէտէ պաշլըճա նօգ-
թալարը շէօլլէ անլաշլըմը տըր.
մէքըրա իսլահաթ հալընը Մա-
նասթըր, Սէլանիք վէ Գօսօվա
վիլայէթլէրի իշին տիր:

Պու իւշ վիլայէթլէրէ իւշ սէնէ
մէմուրէթի տէվամ իթմէք իւզ-
րէ պիր վալի թալին օլընաճագ
տըր. պազը էվրագը հապատիսին
պէյանընա կէօրէ վալի իսլամ օ-
լաճագ, ֆազաթ հէր պիր մուա-
մէլէյէ քէնտիսի մէզուն օլուպ,
Սթանպուլն գօմանտասը ալթըն-
տա պուլընմայաճագ, վէ իգթի-

զաի հալ աքէրիէ օրտուսը քէն-
տի էմրի ալթընտա պուլընաճագ
տըր: Զապթիէ վէ ժանտարմա
գապիթլէրի էվրագը օլաճագ-
լար. էօշիւր վէ վէրկիլէր թահսիլի
էհալիէ միւնտէլի սուրէթտէ իճ-
րա օլընաճագ վէ հասըլաթը մա-
հէլին իգթիլալարընա սարֆ իտիլ-
մէք իւզրէ Պանգ. Օթօմանըն շէօ-
պէլէրինէ թէսլիմ օլընաճագ ըմըշ:
Իշպու իսլահաթ ճէտվէլի Սուլ-
թանտան գապուլ օլընմըշ օլտըզը-
նը խարիճիէ նազըրը Թէվֆիգ
բաշա էլիլէրէ ընամէն պիւտիլիլէր
տիր:

Պու սաաթա գապուր շու մէսէլէ
հագգընտա Սթանպուլտա վէ էվ-
րօքա գապինէլէրինտէ ճէրէնա ի-
տէն մուամէլէ 1895տէ էրմէնիս-
տանըն ալթը վիլայէթլէրի իշին
օլան մուամէլաթըն ալթը վէ թըպ-
գըսը տըր. շիմտի ապըլ մէսէլէ
իճրաաթտա տըր: Սուլթան 1895
տէ տախի իսլահաթ ճէտվէլինի
գապուլ իթտի, վէ անը իճրա իթ-
մէք իշին Դաքիլ բաշալը հօլ-
լատը, ընամէն իսլահաթըն ահ-
քեմալըն իլան իթտի, լաքին նէ-
թիճէսի գըրկընլար իլէ ֆասըլէ-
զիր օլտու, վէ օլ տէհշէթլի մէն.
գարէլէրտէ իսլահաթը Սուլթանա
գապուլ իթտիլիլէր օլան տէօվլէթ-
լէր թէաթթօ տրամալընը թէմա-
շա իտէն սէյիլիլէր կիպի պիր
թարաֆա շէքիլմիշ սիւքիւտ գալ-
տըլար. ֆազաթ ագան գանլար-
տան տէրեալար թէշթիլ օլընտը.
վէ էվրօքա գապինէլէրի օ գան
տէսեաթընտա հալընը քէնտի կէ-
միլէրինի եիւզտի. ըմէկէ զայրէթ
կէօթթէրտիլէր: Իշթէ շիմտի տա-
խի իսլահաթ իճրա իթմէք պէ-
հանէսի իլէ հէնի մէլալաքինին
բէրաէսի աշլաճագ տըր. հագըն-
տա ագթէթլէր վէ գուրպանլար
շէնատա վէ սէյիլիլէր սալօնտա
կէօրիւնէճէթլէր:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Բուս-թիւրք մուհարէպէսի էս-
նասընտա միւթէգարուլ օլան Բուս
թապաալարընա էօտէմէսի մու-
գարէր օլան թազմինաթըն թէէ-
խիլ օլընմասընտան տօլալը, ի-
ճագ իտէն ֆիդիլէրին թէտիէ օ-
լընմասը իշին Բուս էլիլիսի հէնի
պիր նօթա իլէ Պապը Ալիի սը-
գըշտըրմայա պաշլատը:

Պու ֆաիզլէրին մըգտարընը
թալին իթմէք իշին մէսէլէնին
Բուս վէ թուրք ազալարտան միւ-
թէշթիլ մուլթէլիթ գօմիսիօնա
իհալէ օլընմասընը էլիլ թէքիլի
իթմիշ տիր, Մալիւմ օլտըզը իւզ-
րէ, Թիւրքիա վէ Բուսիա պէյնին-
տէ մուալապտա օլան պիր թագըմ
մէսէլէլէրի հալ իթմէք վազիֆէսի

իլէ միւքէլլէֆ մուլթէլիթ պիր
գօմիսիօն վար տըր:

ՏԱԽԻԼԻԹԷ

Սօֆիատան թաւա պիւտիլիլ-
տիկինէ պինաէն, գօմիթէ իէյիսի
Մ. Սարաֆու 3,000 ըիշի իլէ Մա-
քէթոնիա տաղարընտա հէնիտէն
ըսեան սանճագը գալտըրմըշ տըր:

— Կէշէն կին Ֆիլիպէտէ տախի
պիր պէօյիւք իճթիմատա իրատ
օլընան նուլթալարէ՝ գօմիթէլէրէ
գարշը շէտիտէն բօթէմթ օլընտը:
Քէզա գօմիթէլէրին Մաքէթոնիա.
տա քէնտի իշլէրինէ տէվամ իտէ-
ճէքէրինի վէ տէօվլէթլէրի իճպար
իթմէք իշին՝ օրատա էվրօքալը-
լարըն հաշաճասը միւքիսիլ ի-
տէճէքէրինի ալէնէն սէօլլէմիշլէր
տիր:

Պիր թէլէկրաֆ տախի Մ. Տէլ-
գասէէ վէրիլուպ, կէշէն բազար
կիւնիւ Բարիստէ թէճէմմիւ օլը-
նան միթինկտէն տօլալը պէյանը
թէշէքըր օլընմըշ տըր:

— Պուլկարիատա, Մաքէթո-
նիատա վէ Ալպանիատա պուլընան
կաթիլիկ Լահիպէրէ Բարա պիրէր
սիրքիլէր. հօլլալուպ, էհալինին
ֆիքրինի թէսքին իթմէք վէ իս-
թիլալտան սագընտըրմագ իշին
պիր թագըմ նասահաթլաշ վէրմիշ
տիր:

ԵՈՒՆԱՆԻՍՏԱՆ

Բանհէլլէնիլ գօմիթէսի հէնի-
տէն գըրըրտանմայա պաշլատը:
Թէսալիատա Բուս շէթլէր թէշ-
թիլ օլընուպ Մաքէթոնիայա կէ-
շէճէքլէր իսթիլալ գուհուրին.
տէ Բուս էհալիսիլի մուհաֆազա
իթմէք իշին:

Ալթինատա պուլընան Մաքէթո-
նիալըրա կէշէն բազար կիւնիւ պիր
պէօյիւք միթինկ թէճէմմիւ ի-
տուպ, շու հօլտա գարար վէր-
միշլէր:

«Ալթինատա միւթէմէքին Մա-
քէթոնիալըրա՝ էհալիսի ճէրիտէ-
լէրին հազտըգլարընը խիւսէլընա
օլարագ, Պուլկարիայա մէյիլիլ օլ-
մայուպ, իլա Եունանիստան բօ-
լիթիգասընը թաագիպ իթմէքտէ
տիրլէր»:

Պու մագսէտտէ միթինկին գա-
լարալըր էվրօքա ճէրիտէլէրինէ
վէ Մ. Տէլգասէէ վէ սալի տիր.
լօմաթլարա թէպիլիլ իթմէք իշին
տախի գարար վէրիլմիշ տիր:

ՍԵՐՊԻԱ

Մաքէթոնիա իսլահաթը իշին
Աւստրիա վէ Բուսիա տէօվլէթլէ-
րին թանգիլ իթտիկի ճէտվէլ էֆ
քեարը ումումիլի մէմուլն պըրագ-
մատը: Էսկի-Սերպիատա Արնալուտ
լարըն սիլահալարընը թօլանաճագ
զանն օլընըր ըտը. հէնի ճէտվէլտէ
իսէ օ խուստուտա հիշ պիր գա-
լար կէօրիւնմէյօր:

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ

Մաքէթոնիա գօմիթէլէրինին
պանգալարա պըրագըշ օլտըզլու-
րը ագճէլէրի հիւքիւմէթ սէքվէս-
թրօ ալթընա ալմըշ վէ քէզա սըրր
սագլանն էվրագլարը վէ տօգու-
մանլարը գապթ ու իսթիլա իթ-
միշ օլտըզը Սօֆիատան էվրօքա
կազէթալարընա պիւտիլիլէր:

— Բուս հիւքիւմէթինին ընամի
կազէթասը Մաքէթոնիա իսլա-
հաթը իշին ալիլին իճրա օլը-
նան մուամէլաթ վէ միւքաճաթը
մուֆասալէն նէշը իտէրէք տէյօր
քի՝ Պալգանտաքի ուֆագ հիւքիւ-
մէթլէր էկէր շու իսլահաթ ճէտ-
վէլինտէն մէմուլն գալմայուպ տէ
իսթիլալա սէպէպիլէթ վէրիլէր
իսէ, պիլմէլի տիրլէր քի Բուսիա
օնլար իշին պիր տալա գան
տէօքմէք իսթէմէյէճէք:

— Պիր իրատէ Մանասթըրտա
վէ իսթիլալտէ Պանգ-Օթօմանա
շէօպէլէր թէսիս իթմէլէ միւսաա-
տէ վէրիյօր. Սէլանիքտէ էվլէլ-
տէն պէրու մէքըրա պանգանըն
շէօպէսի վար տըր:

— Իսլահաթ ճէտվէլինտէ թիւր-
թիւնը մէնֆատթը տօլմանէ
մուհաֆազա օլընմասընտան տօ-
լալը, խամիճիէ նասըրը Թէվֆիգ
բաշա Աւստրիա վէ Բուսիա էլիլ-
լէրինէ պէյանը թէշէքլէր իթտի
վէ իճրաաթ իշին հագընէն պիր
բօրկրամ թանգիլ իտէճէլլինի վէ
մէքըրա իքի տէօվլէթլէր իճրաա-
թա նէզարէթ իտէճէլլինի պէյան
էլլէտի:

ԹԻԻՃՃԱՐԻՅԷ

ՎԱՌԱՆ, 15 ՓԵՏՐՈՒՄ
ՋԱՆԻՐԷ

ՊՈՒՆՏԱՅ	
Վալոն Լիպ. 57-58 հքթ. 9.20/9.60	
Արապա Լիպ. 53-62 հքթ. 9. —/10.40	
ԱՐԱՅ,	
Վալոն 100 քիլո 9.80/10.10	
Արապա 45-50 Լիպ. հքթ. 6. —/6.40	
ՋԱՎԱՍՐ	
Վալոն 53-54 Լիպ. 7.40/7.80	
Արապա 8. —/8.40	
ՖԱՍՏԻԼԻԱ 100 քիլո 16. —/22. —	
ԵՈՒՆԱՆ	
Վալոն 100 քիլո 10.20/10.60	
Արապա հէքթ. 5.40/5.50	
ՄԻՍԻՐ	
Վալոն Լիպ. 56-57 հէք. 8. —/8.05	
Արապա Լիպ. 56-57 հքթ. 7.80/8.20	

ՍԱՐՐԱՅԻԹԷ

Նարուլէն 20.40 ֆրանք
Օսմ. Լիւրաք 22.80 ալթուլն ֆրանք

ԲԱՍՏԻՔ

Վարնա մագաղալարընտա իրիք սա-
թըլարը:
Ինկիլիկ Իրիկի Ն. 8-14 10. —
» » Ն. 13-24 12. —
Եւրիլ Իրիկի Ն. 8-14 9.60
Աթըլմըշ բամուք հօդա 2. —
Բամպուկ ֆիլաթլարը Եւր. քէլլէք-
տէ տիր:

Одговорникъ Н. Драгулевъ
Печ. на Хр. Н. Войниковъ—Варна